

« ΝΤΟΝΑ ΝΤΙΑΝΑ »

ΤΟΥ ΑΥΓ. ΜΟΡΕΤΟ

(ΕΘΝΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ)

Αυτό που ονομάζουν οι Γάλλοι «marivaudage», από το όνομα του διάσημου κωμωδιογράφου τους Μαριβώ, που το έκανε βασικό στοιχείο των κωμωδιών του και που είναι, καθώς τ' όριζει ένας Γάλλος γραμματολόγος, «ολόκληρο ένα έρωτικό παιχνίδι, περισσότερο ή λιγώτερο υπολογισμένο», δεν το πρωτοεκμεταλλεύτηκε ο Μαριβώ, το χρησιμοποίησε μόνο αποκλειστικότερα και το ανάδειξε αυτός. Το «marivaudage» στο θέατρο υπήρχε και πριν από τον Μαριβώ, με κάπως διαφορετική, φυσικά, μορφή, και το συναντούμε ακριβώς στο κλασσικό ισπανικό θέατρο, που σπουδαίος εκπρόσωπός του, σύγχρονος του Καλντερόν και του Λόπε ντε Βέγκα, εν μέρει, είναι ο γεννημένος στην Ισπανία, από Ιταλούς γονιούς, Άγκουστίν Μορέτο ο Καθάνα.

Πραγματικά, τί άλλο παρά ένα «marivaudage», ένα χαριτωμένο έρωτικό παιχνίδι, ανάμεσα σε μιά κοπέλλα και σ' ένα νέο, άριστοκράτες, μορφωμένους, έξυπνους, και που έχουν και

νας Ντιάνας, που φαντάστηκε ότι μπορεί να περιφρονήσει τον έρωτα κ' εκείνον που λαμπρότερα τον έναρκώνει (γι' αυτήν), τον Δόν Καίσαρα, και ή όποια, στο τέλος, υποκύπτει στον αμείλικτο φυσικό νόμο.

Στην «Ντόνα Ντιάνα» χαιρεται δέξαια κανείς πρώτα πρώτα το χαριτωμένο —και έξυπνο— παιχνίδι των δυο έρωτευμένων, που προσπαθούν και οι δυο να κρύψουν τον έρωτά τους, και όπου τότε ο ένας, τότε ο άλλος, δεν προφταίνει να πιστέψει τον έαυτό του νικητή κ' εὐθύς αισθάνεται πως είναι ηττημένος. Χαιρεται όμως ακόμα ο θεατής στην κωμωδία του Μορέτο, και όλη την αλλέγρια ατμόσφαιρά της, όλο εκείνο τόν αστάθμητο, αλλά πολύ αισθητό, παιχνιδιάρικο τόνο, που κυριαρχεί και πρέπει να κυριαρχεί στο έργο και που του δίνει, αυτό ιδίως, την ιδιαίτερη γεύση του, εκείνη που το κάνει να διαφέρει και από μιά «φαρσοειδή» κωμωδία του Μολιέρου, και από μιά κωμωδία του Σαίξπηρ, ακόμα και

Μία σκηνή από την κωμωδία του Άγκουστίν Μορέτο: 'Η ΚΑ ΜΑΙΡΗ ΑΡΩΝΗ (Ντόνα Ντιάνα) και ο κ. Ν. ΤΖΟΓΙΑΣ (Δόν Καίσαρ).

οι δυο μεγάλη επιθυμία ν' αγαπήσουν και ν' αγαπηθούν, είναι το θέμα της κωμωδίας «Ντόνα Ντιάνα» (ή «Περιφρόνηση στην Περιφρόνηση»), της ωραιότερης και γνωστότερης του Μορέτο, που την είδαμε, προχτές, στο «Εθνικό Θέατρο»; Κωμωδία «χαρακτήρων», με το μολιερικό νόημα του όρου, δε μπορεί να την πει κανείς το κύριο, στην κωμωδία του Μορέτο, δεν είναι οι χαρακτήρες των προσώπων, όπως στις μολιερικές του είδους αυτόν είναι το παιχνίδι —το έρωτικό— των δυο σπουδαιότερων προσώπων, της Ντόνας Ντιάνας και του Δόν Καίσαρα. Άλλ' ούτε και στην ήθογραφική κωμωδία («κωμωδία ήθων») θα μπορούσες να την κατατάξεις. Αυτόι οι νέοι Ισπανοί άριστοκράτες, που διασκεδάζουν, τον καιρό του καρναβαλιού, στο παλάτι του δούκα της Βαρκελώνας, θα μπορούσαν, με πολύ μικρές παραλλαγές, να είναι και Γάλλοι και Ιταλοί και Άγγλοι άριστοκράτες, της ίδιας έπιποχης, με ίδιο φέριμο, με ίδια γλώσσα, με ίδια νοοτροπία και ψυχασύνθεση. Άλλ' ή «Ντόνα Ντιάνα» ούτε κωμωδία πλοκής θα μπορούσε να ονομαστεί δεν έχει καμιά σχεδόν πλοκή. Είναι ένα σκηνικό παιχνίδι, μιά «φιέστα» σκηνική, με χορούς και με τραγούδια, μπριόζικη, με άδιάκοπο πηγαινε έλα των προσώπων και που πλέκεται γύρω στα έρωτικά μικροστρατηγήματα δυο νέων, που και οι δυο θέλουν όμοια, στη μικρομάχη που ανοίγουν ανάμεσά τους, να είναι νικητές. Αντικειμενικό έμπόδιο δεν τους χωρίζει. Τους χωρίζει ο έαυτός τους, δηλαδή ο έγωισμός τους και προπάντων ο έγωισμός, ή μάλλον, ή «λόξα» της Ντό-

από τις μ' ανάλογο θέμα κωμωδίας των σύγχρονων του Μορέτο Ισπανών, του Καλντερόν και του Λόπε ντε Βέγκα.

Αυτό τον έσωτερικό παλμό που διαχύνεται και έξω, γίνεται σκηνική κίνηση και κίνηση προσώπου, χορευτικός ρυθμός, μουσική, λόγος πάντα ανάλαφρος, γρήγορος, έξυπνος, κοφτός, τον απόδωσε πολύ επιτυχημένα ο Τάκης Μουζενίδης, έμπνεόμενος, όπως έγραψε σ' ένα άρθρο του («Καθημερινή» 10 τρ.), από τον διάσημο Γερμανό σκηνοθέτη και δάσκαλό του Γιοϋγκεν Φέλλιγκ, που είχε παρουσιάσει τη «Ντόνα Ντιάνα», πριν από τριάντα χρόνια, στο «Κρατικό Θέατρο» του Βερολίνου. Η παράσταση της κωμωδίας του Μορέτο, προχτές, στο «Εθνικό Θέατρο», με τα δυο άντικρυστα πιάνο (επινόηση του Φέλλιγκ) έξω από τη σκηνή, στη θέση της όρχηστρας, άλλ' όχι χαμηλά, με τη σωστή απόδοση του ουσιαστικού, ως πούμε, μέρους του έργου, του έρωτικού παιχνιδιού, και με την έξαρση, όμως, του «Πανηγυριώτικου» και του θεαματικού μέρους, ήταν αυτό που πρέπει να είναι, σχεδόν μιά παράσταση, όπως και ο Τάκης Μουζενίδης σημειώνει, commedia dell'arte.

Δεν ξέρω, παρ' όλη την πολύ πετυχημένη σκηνοθεσία, τι θα ήταν ή παράσταση του έργου του Μορέτο χωρίς τη Μαίρη Αρώνη. Πιστεύω ότι θα έχανε μεγάλο μέρος από το θέληγτρο της. Έγραφα και την περασμένη άνοιξη, πάλιν έξ αφορμής ενός Ισπανικού έργου, της κωμωδίας του Λόπε ντε Βέγκα «Το Σκυλί του Περιβολάρη» (που κ' εκεί ή ήρωίδα ονομάζεται Ντιάνα και είναι κ' εκεί περήφανη και έγωίστρια σαν τη Ντιάνα του Μορέτο) πόση είναι ή σκηνική άκτινοβολία της ήθοποιου αυτής, σε τί βαθμό είναι γνήσια «θεατρίνα» ή Μαίρη Αρώνη, πόσο «τή θέλει» το παλκοσένικο (ένω άλλους ήθοποιούς, γυναίκες και άντρες, παρ' όλες τους τις προσπάθειες, «δεν τους θέλει»). Τη χάρη, τη φινέτσα, την πάντα θεατρικά σωστότατη απόδοση του κάθε αισθήματος, και του πιο φευγχιλέου, τις απολαύσαμε πάλιν, προχτές, στο παίξιμο της Μαίρης Αρώνη. Από τους άλλους γυναικείους ρόλους, εκείνος που αποδίδεται με περισσότερη χάρη, είναι της Κύνθιας, που τον έρμηνεύει ή Άννα Κυριακού. Άλλά και ή Ζέττα Κονδύλη (Φενίξε), και ή Κική Ρέττα (Φιαρέλλα) έχουν στο παίξιμό τους την ελαφράδα και το μπρίο που απαιτεί το έργο. Ο Εύαγγ. Πρωτοπαπās στον ρόλο του Περίν, τον κυριώτερο του έργου, μαζί με του Δόν Καίσαρα, δεν έχει ίσως όση θα έπρεπε χάρη. Άλλά έχει σπιρτάδα, έχει εκείνη τη λιγάκι έωσφορική πανουργία και αλλεγρία που ζητεί, για να έρμηνευθεί σωστά, ο ανήθικος αυτός (amoral) Φιγκαρώ, που με όλα διασκεδάζει για την εύχαριστηση του «παιχνιδιού», qui agit par jeu, όπως θαλεγε ο Αντρέ Ζιντ, χωρίς όμως να θάζει στο «παιχνίδι» του την πνευματικότητα και τη σκωπτική, ιδίως, δύναμη που θάζει στο δικό του παιχνίδι (το πολύ σοβαρότερο και πολύ πιο συνειδητό, είναι το φερέφωνο του συγγραφέα) ο Φιγκαρώ του Beaumarchais. Ο Νίκος Τζόγιας (Δόν Καίσαρ), ο Άλ. Δεληγιάννης (Δόν Λουίς), και ο Νίκος Καζής (Δόν Γκαστόν) κρατούν με την απαιτούμενη ελαφράδα και χάρη τους ρόλους τους, και ο Άρης Μαλλιαργός, ως Δόν Διέγο, (πατέρας της Ντιάνας) πλάθει μιά επιτυχημένη γροτέσκα φιγούρα. Κομψότες οι σκηνογραφίες του Κλ. Κλώνη και πολύ ώραιες οι ένδυμασίες του Άντ. Φωκά. Ο όμοιοκατάληκτος δεκαπεντασύλλαβος στίχος του Διον. Ρώμα κυλά άδιάστα και είναι πολύ εύκολονόητος.

ΚΛ. Β. ΠΑΡΑΣΧΟΣ